

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีละเมิดอำนาจศาลยุติธรรม¹

วีระยุทธ ชุนนุ่²

จากการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีละเมิดอำนาจศาลยุติธรรม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด หลักการ เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาอย่างมีขอบเขต ทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจถึงมาตรการทาง กฎหมายในการดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาลยุติธรรมของกฎหมายฉบับนี้ โดยกฎหมายได้ให้อำนาจหน้าที่พิเศษแก่ศาลที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดได้ทันที ไม่ต้องผ่านขั้นตอนของการฟ้องร้องแบบคดีตามปกติทั่วไป³ แม้บทลงโทษตามความผิดของคดีละเมิดอำนาจศาลมีทั้งโทษจำคุกและโทษปรับอันเป็นโทษที่มีลักษณะเช่นเดียวกันกับโทษทางอาญาก็ตาม การดำเนินคดีฐานละเมิดอำนาจศาลก็ไม่ได้ใช้หลักเดียวกับคดีอาญา ไม่มีการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานจากพนักงานสอบสวน ไม่มีอัยการทำหน้าที่ตรวจสอบอีกชั้นก่อนส่งฟ้อง ผู้ถูกกล่าวหาจึงไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิในการต่อสู้ อย่างผู้ถูกกล่าวหาในคดีอื่น ๆ เช่นนี้ย่อมส่งผลให้สิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาอาจถูกกลืนจนเกินจำเป็น จึงกล่าวได้ว่ากฎหมายฉบับนี้ยังคงมีช่องว่างที่ก่อให้เกิดปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีละเมิดอำนาจศาลยุติธรรมอยู่หลายประการดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง ปัญหาการควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาในคดีละเมิดอำนาจศาลกรณีความผิดเกิดขึ้นในเขตศาลและความผิดเกิดขึ้นนอกเขตศาล

โดยพื้นฐานแล้วบุคคลทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้นจะกระทำได้เฉพาะในกรณีที่ถูกกฎหมายให้อำนาจไว้และกระทำในกรณีความจำเป็นเท่านั้น โดยเฉพาะในการควบคุมตัวบุคคลทั่ว ๆ ไป ย่อมหมายถึงการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการเคลื่อนไหวไปมาของบุคคลดังกล่าว จึงถือเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างหนึ่งตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งในคดีอาญานั้นเมื่อมีการ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีละเมิดอำนาจศาลยุติธรรม โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัจจวัฒน์ เรืองกาญจน์กุล และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปวีศร เลิศธรรมเทวี และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริดา โชติมานนท์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ กุลพล พลวัน, ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาล, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ฟ้าสีโก, 2522), หน้า 112.

กระทำความผิดเกิดขึ้น อำนาจในการควบคุมตัวจะเริ่มขึ้นทันทีที่ได้มีการจับกุมตัวผู้ต้องสงสัยมายังสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานในการฟ้องคดี การจับและการควบคุมตัวจึงเป็นมาตรการบังคับที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างรุนแรง จะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีหมายจับ หากจะจับโดยไม่มีหมายก็แต่เฉพาะตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น⁴ และต้องกระทำการภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอันเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้พ้นจากการถูกจับโดยอำเภอใจจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ กล่าวคือ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาวางกรอบและกำหนดขอบเขตในการใช้อำนาจรัฐในการควบคุมตัวไว้อย่างรัดกุม เพื่อคุ้มครองสิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยให้ได้รับความเป็นธรรม

อย่างไรก็ตาม ในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของศาลยุติธรรม ที่มีการบังคับใช้กฎหมายตลอดจนบทบัญญัติการละเมิดอำนาจศาลต่าง ๆ ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เมื่อพิจารณาแล้วกลับพบว่าไม่ได้มีการบัญญัติหรือให้อำนาจในการจับกุม การควบคุมตัว ระยะเวลาในการสอบสวน และสถานที่ควบคุมตัวไว้แต่อย่างใด การที่กฎหมายไม่ได้มีการกล่าวถึงไว้นี้อาจทำให้เกิดการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาดังนั้นเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ผู้ศึกษาเห็นควรต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

ประการที่สอง ปัญหารูปแบบ ขั้นตอน และวิธีพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาลกรณีความผิดเกิดขึ้นในเขตศาลและความผิดเกิดขึ้นนอกเขตศาล

เนื่องจากความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นความผิดประการหนึ่งที่กฎหมายไม่ถือว่าลักษณะเช่นเดียวกับความผิดทางแพ่ง ความผิดทางอาญา หรือความผิดทางปกครอง ด้วยเหตุที่มีลักษณะกล่าวคือ เป็นความผิดตามกฎหมายวิธีสบัญญัติอันเป็นความผิดต่อศาล ศาลจึงใช้อำนาจสั่งการได้เอง⁵ ดังนั้น เมื่อมีการกระทำความผิดอำนาจศาลของศาลยุติธรรมเกิดขึ้นไม่ว่าความผิดนั้นจะเกิดขึ้นในเขตศาลหรือความผิดได้เกิดขึ้นนอกเขตศาลก็ตาม ปรากฏมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำอันถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลอย่างกว้างขวางครอบคลุมตั้งแต่กระบวนการพิจารณา การยื่นฟ้องต่อศาล ซึ่งจะเห็นว่าการที่กฎหมายได้บัญญัติในลักษณะนี้เป็นการให้อำนาจศาลอย่างเต็มที่เนื่องจากความผิดดังกล่าวเกิดขึ้นต่อหน้าศาลและศาลพบเห็นเอง จึงให้อำนาจศาลสั่ง

⁴ ปกป้อง ศรีสนิท, สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563), หน้า 25.

⁵ คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546), หน้า 50

⁶ อุดมศักดิ์ นิติมนตรี, “ละเมิดอำนาจศาล,” *บทบัญญัติ* 58, 4 (ธันวาคม 2545): 150.

ลงโทษได้โดยทันทีโดยไม่ต้องมีการไต่สวนหรือให้อำนาจศาลในการต่อสู้คดีอีก ลักษณะเช่นนี้เป็นอำนาจพิเศษที่ปรากฏในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเพียงฐานเดียวเท่านั้น ความผิดที่มีโทษจำคุกฐานอื่นไม่ว่าจะเป็นความผิดตามกฎหมายใดก็ตาม การจะเอาผิดและสั่งลงโทษบุคคลใดได้นั้นต้องมีกระบวนการพิจารณา คือ ย่างรอบคอบ เริ่มตั้งแต่มีผู้เสียหายเป็นผู้กล่าวหา มีพนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาทำการสืบสวนและสอบสวนหาข้อเท็จจริง มีการถ่วงดุลและสั่งฟ้องโดยพนักงานอัยการ เมื่อถึงชั้นศาลก็ต้องมีการไต่สวน สืบพยาน ตลอดจนกระบวนการจะต้องทำต่อหน้าจำเลย⁷ ซึ่งจำเลยมีสิทธิที่จะปฏิเสธและต่อสู้คดี จำเลยมีสิทธิตั้งทนายความให้ช่วยเหลือ และมีสิทธินำเสนอพยานหลักฐานของตนเองเพื่อพิสูจน์ว่าไม่ได้กระทำความผิด หรือพิสูจน์เหตุผลโทษหรือเหตุยกเว้นโทษได้อย่างเต็มที่

เห็นได้ว่ากรณีที่มีการกระทำละเมิดอำนาจศาลเกิดขึ้นในบริเวณศาล เป็นการกระทำต่อศาลและอยู่ในความรับรู้ของศาลเอง ศาลย่อมทราบองค์ประกอบของความผิด กฎหมายจึงให้อำนาจพิเศษแก่ศาลสั่งลงโทษได้ทันทีเพื่อไม่ให้เป็นการเสียเวลา⁸ แต่หากการกระทำใดไม่ได้เกิดขึ้นต่อหน้าศาลโดยตรง กฎหมายให้อำนาจศาลเรียกผู้รู้เห็นเหตุการณ์มาทำการไต่สวนเพียงฝ่ายเดียวจนได้ข้อเท็จจริงตามที่ศาลพอใจ โดยศาลสามารถตัดสินลงโทษได้โดยตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองการพิจารณาและการพิพากษาคดีให้ดำเนินไปด้วยความสงบเรียบร้อย

อย่างไรก็ตาม การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนั้น มีความแตกต่างกันอย่างมากกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลกลับไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการต่อสู้ เช่นเดียวกับคดีอาญา แม้บทลงโทษตามความผิดของคดีละเมิดอำนาจศาลมีทั้งโทษจำคุกและโทษปรับอันเป็นโทษที่มีลักษณะเช่นเดียวกันกับโทษทางอาญาก็ตาม

ประการที่สาม ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีละเมิดอำนาจศาลทั้งกรณีความผิดเกิดขึ้นในเขตศาลและความผิดเกิดขึ้นนอกเขตศาล

สำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นมาตรการทางกฎหมายมีเจตนารมณ์เพื่อให้การใช้อำนาจตุลาการหรือผู้พิพากษาให้ดำเนินการพิจารณาคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีระบบรวดเร็ว ตลอดจนเพื่อ

⁷ ปกป้อง ศรีสนิท, *สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา* (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563), หน้า 28.

⁸ กฤษณ์ ภูตลาตขาม, “วิธีพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาลในศาลยุติธรรม,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2561), หน้า 9.

รักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาล เพื่อให้โจทก์และจำเลยสามารถใช้สิทธิในการต่อสู้ได้อย่างเท่าเทียมระหว่างคดีกำลังดำเนินการพิจารณาหากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือบุคคลใดกระทำการต้องห้ามอันเป็นการละเมิดอำนาจศาล ศาลย่อมมีอำนาจลงโทษได้ทันทีโดยไม่จำเป็นต้องทำการไต่สวน ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงแนวทางการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาในคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในประเทศไทย พบว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้อยู่ภายใต้สิทธิที่จะได้รับการแจ้งรายละเอียดของเหตุแห่งการกระทำความผิด สิทธิในการต่อสู้คดีตามระยะเวลาที่เหมาะสม รวมถึงสิทธิในการมีทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายในระหว่างการเผชิญหน้าทางคดีดังกล่าวกับศาลที่พิจารณาคดี และสิทธินำเสนอพยานหลักฐาน หรือเปิดโอกาสให้จำเลยแก้ข้อกล่าวหาอย่างเพียงพอ ด้วยเหตุดังกล่าวนี้การคุ้มครองสิทธิของผู้กล่าวหาอย่างไม่เท่าเทียมหรือสอดคล้องกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา แม้คดีจะมีโทษจำคุกและโทษปรับเช่นเดียวกัน

ดังนั้นแล้ว เมื่อผู้ถูกกล่าวหาในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลไม่ได้อยู่ภายใต้หลักการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาข้างต้น ผู้ศึกษาเห็นว่าควรต้องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายโดยคำนึงถึงหลักการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตามกระบวนการยุติธรรมในศาล อันเป็นสิทธิในการต่อสู้คดีที่ผู้ถูกกล่าวหาพึงมีเพื่อพิสูจน์ความผิดของตนได้เช่นเดียวกับความผิดทางอาญาทั่วไป โดยมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมตามประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาในคดีละเมิดอำนาจศาลกรณีความผิดเกิดขึ้นในเขตศาลและความผิดเกิดขึ้นนอกเขตศาล

กรณีความผิดเกิดขึ้นในเขตศาล การกระทำความผิดใด ๆ ก็ตามที่ได้กระทำลงต่อหน้าศาล หรือภายในบริเวณศาลไม่ว่าจะเป็นการพกพาอาวุธปืนเข้ามาในบริเวณศาล การทะเลาะวิวาทชกต่อยตบตีกันภายในบริเวณศาล เป็นต้น ล้วนเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล¹⁰ หากมีการกระทำต่อหน้าศาลดังกล่าว ศาลสามารถสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดได้ทันทีโดยไม่จำเป็นต้องมีการพิจารณาไต่สวนหรือรับฟังพยานหลักฐานจากผู้ถูกกล่าวหาอีก เพราะถือว่าศาลได้ทราบข้อเท็จจริงนั้นจากพยานหลักฐานที่ปรากฏแก่ศาลเองแล้ว เช่นนี้ อาจทำให้ผู้ที่ถูกกล่าวหาไม่ได้รับสิทธิในการคุ้มครองตามกระบวนการยุติธรรมอย่างครอบคลุม และไม่สอดคล้องกับการคุ้มครองสิทธิตามหลักการสากล ควรให้ศาลออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นการละเมิดอำนาจศาลที่เกิดขึ้นภายในบริเวณศาล และมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดดังกล่าว โดยนำ

⁹ วินัย ตูวิเชียร, “ละเมิดอำนาจศาล,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 84.

¹⁰ ธาณินทร์ กรัยวิเชียร, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม 2, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2522), หน้า 29.

หลักการเกี่ยวกับการกระทำความผิดซึ่งหน้าในทางอาญามาใช้ เพื่อให้ตำรวจหรือเจ้าพนักงานตำรวจศาลที่ทำการควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหา ดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาพร้อมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการควบคุมตัวให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และในระหว่างที่มีการควบคุมตัวเพื่อนำส่งศาลจะต้องให้ผู้ถูกกล่าวหาติดต่อกับญาติหรือบุคคลซึ่งตนไว้วางใจ เพื่อแจ้งให้ทราบถึงการควบคุมและสถานที่ที่ถูกควบคุม ทั้งนี้ ขั้นตอนควบคุมผู้ถูกกล่าวหาตลอดจนนำส่งศาล เห็นควรดำเนินการเช่นเดียวกันกับกระบวนการต่อสู้กระทำความผิดในคดีอาญา

กรณีความผิดเกิดขึ้นนอกเขตศาล เช่น เมื่อรู้ว่าจะมีการส่งคำคู่ความหรือเอกสารถึงตนแล้วจึงไปเสียให้พ้นหรือหาทางหลีกเลี่ยงไม่รับคำคู่ความหรือเอกสารนั้น หรือในกรณีที่หนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์เปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมอื่น ๆ แห่งคดีทั้งที่ศาลได้มีคำสั่งห้ามการออกโฆษณา¹¹ เป็นต้น เห็นได้ชัดว่าการกระทำไม่ได้เกิดขึ้นต่อหน้าศาล จึงไม่ใช่การกระทำที่เป็นการรบกวนระหว่างที่ศาลกำลังทำการพิจารณาคดีอยู่ หรือเป็นการประพฤติดนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล แต่ถือเป็นการกระทำอื่น ๆ เช่นนี้ ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่าการพิจารณาคดีต้องมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปจากการกระทำที่เกิดขึ้นในเขตศาล กล่าวคือ ศาลจำต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาได้สวนหาข้อเท็จจริงเสียก่อนว่าความจริงเป็นอย่างไร และการกระทำของผู้นั้นเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลหรือไม่ โดยไม่จำเป็นต้องรีบทำการพิจารณาลงโทษอย่างรวดเร็วเหมือนความผิดที่เกิดขึ้นในเขตศาล และการดำเนินคดีก็ควรนำหลักการเกี่ยวกับการกระทำความผิดในทางอาญามาใช้เพื่อเป็นมาตรฐานเดียวกันตามลักษณะของบทลงโทษจำคุก

2. ปัญหารูปแบบ ขั้นตอน และวิธีพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาลกรณีความผิดเกิดขึ้นในเขตศาลและความผิดเกิดขึ้นนอกเขตศาล

การพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาลทั้งการกระทำละเมิดอำนาจศาลที่เกิดขึ้นต่อหน้าศาล และไม่ได้เกิดขึ้นต่อหน้าศาล ผู้ศึกษาเห็นควรให้ศาลใช้ระบบได้สวน โดยเฉพาะความผิดซึ่งได้กระทำต่อหน้าศาล เนื่องจากกฎหมายบัญญัติให้ศาลมีอำนาจควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย ศาลจึงควรพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาลในวันที่มีการกระทำละเมิดอำนาจศาล และมีคำสั่งในวันที่เสร็จการพิจารณาคดีนั้น แต่ต้องเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหามีสิทธิต่อสู้คดี มีสิทธิเสนอพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิด และมีสิทธิแต่งตั้งทนายความเพื่อต่อสู้คดีได้ โดยเฉพาะกรณีความผิดที่เกิดขึ้นนอกเขตศาล เมื่อการกระทำละเมิดอำนาจศาลไม่ได้เกิดขึ้นต่อหน้าศาล ในกรณีนี้ศาลควรมีการแจ้งข้อกล่าวหา และเรียกตัวผู้ถูกกล่าวหามาทำการสอบสวนก่อนที่จะมีการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาควรได้รับสิทธิในการต่อสู้คดี สิทธิที่จะ

¹¹ ไพโรจน์ วิทยาภ, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค/บททั่วไป, (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2552), หน้า 177.

แต่งตั้งทนายความ และสิทธิเสนอพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของตนได้เช่นเดียวกับความผิดทางอาญาทั่วไป และเป็นไปตามหลักการให้ความคุ้มครองหรือหลักประกันสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา (Due Process)¹² เพื่อให้ไม่ให้ผู้ถูกกล่าวหาเสียเปรียบในการต่อสู้คดีและไม่ให้ถูกละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน

3. ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีละเมิดอำนาจศาล ทั้งกรณีความผิดเกิดขึ้นในเขตศาลและความผิดเกิดขึ้นนอกเขตศาล

การที่กฎหมายให้อำนาจศาลลงโทษผู้ถูกกล่าวหาในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้โดยไม่ต้องมีวิธีพิจารณาและการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา แตกต่างกับกับสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา จนอาจกล่าวได้ว่าศาลอาชญาความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเพื่อลงโทษบุคคลในทางอาญาโดยหลีกเลี่ยงวิธีพิจารณาตามขั้นตอนทางอาญา¹³ ซึ่งในคดีอาญาจะต้องให้สิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหาในการต่อสู้คดีและสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีต่อหน้า ตลอดจนมีสิทธิอุทธรณ์ ฎีกา รวมทั้งมีสิทธิคัดค้านผู้พิพากษา ผู้ศึกษาเห็นว่าในความผิดใดที่ไม่เข้าลักษณะของการประพฤติดนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาลอันจะส่งผลเป็นการรบกวนหรือขัดขวางการพิจารณาคดีของศาลแล้ว ศาลไม่ควรใช้อำนาจลงโทษผู้กระทำความผิดโดยจับปล้นทันทีในฐานะละเมิดอำนาจศาล หากแต่ต้องไปดำเนินการสอบสวนฟ้องร้อง เช่นคดีอาญาทั่วไปตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลไม่ใช่ความผิดในทางอาญาอย่างที่นักกฎหมายส่วนใหญ่ในประเทศไทยได้อธิบายไว้ เป็นแต่เพียงโทษที่ลงเพื่อให้ผู้กระทำความผิดการกระทำอันเป็นการรบกวนหรือขัดขวางการพิจารณาของศาล เพื่อให้ศาลสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้เช่นนี้ ย่อมส่งผลให้การกระทำบางกรณีที่เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลยังคงเป็นความผิดในทางคดีอาญาด้วย สามารถฟ้องร้องเอาผิดทางอาญาได้โดยที่คดีอาญาไม่ได้ระงับไปแม้ผู้ถูกกล่าวหาจะได้รับโทษจากการทำละเมิดอำนาจศาลแล้วก็ตาม ผู้ศึกษาเห็นว่าเมื่อศาลมีคำสั่งลงโทษผู้ถูกกล่าวหาตามความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยสั่งจำคุกแล้วนั้นคดีอาญาก็ควรระงับไปด้วย ไม่ควรให้มีการนำความไปฟ้องร้องเป็นคดีอาญาได้อีก เพราะถือว่าผู้กระทำความผิดถูกลงโทษแล้ว เป็นไปตามหลักบุคคลจะต้องไม่ถูกดำเนินคดีอาญามากกว่าสองครั้งในการกระทำความผิดเพียงครั้งเดียว หรือเรียกว่าหลักการห้ามดำเนินคดีซ้ำ ตามหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และหลักความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษา

¹² ปกป้อง ศรีสนิท, *สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา* (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563), หน้า 33.

¹³ ฌปภา ตูลารักษ์, “ขอบเขตและวิธีพิจารณาความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2553), หน้า 85.

เอกสารอ้างอิง

กุลพล พลวัน. ข้อเสนอเกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์-พาสโก, 2522.

คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546.

ธานินทร์ กรวิเชียร. คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ชวนพิมพ์, 2522.

ปกป้อง ศรีสนิท. สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563.

ไพโรจน์ วิทยาภ. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค/บททั่วไป. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2552.

อุดมศักดิ์ นิติมนตรี. “ละเมิดอำนาจศาล.” บทบัณฑิตย 58, 4 (ธันวาคม 2545): 150.

กฤษณ์ ภูตลาตขาม. “วิธีพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาลในศาลยุติธรรม.” วิทยานิพนธ์นิติ-ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2561.

ณปภา ตูลารักษ์. “ขอบเขตและวิธีพิจารณาความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล.” วิทยานิพนธ์-นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2553.

วินัย ตูวิเชียร. “ละเมิดอำนาจศาล.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์-มหาวิทยาลัย, 2525.